

85. VIRU POLKA

Sammude kirjeldused, joonised ja tantsu kirjeldus on võetud Uilo Toomi raamatust „Eesti rahvatantsud“ (Eesti riiklik kirjastus Tallinn 1953)

Segapaaritants

Tantsu seadnud A. Raudkats. Tallinn

Taktimõõt 2/4.

Põhisammud:

1. **Hüpleva polka põhisamm.** Samm on 2/4 taktis. Takti I osal sooritatakse parema jala päkal väike hüpak mööda maad edasi. Samaaegselt viiakse vasak jalg poolpika sammu võrra ette ja asetatakse veidi hiljem, pärast paremal jalal sooritatud hüpakut päkale koos keharaskuse samaaegse ülekandmisega vasakule jalale. Takti II osal tuuakse parem jalg vasaku juurde põia keskpaiga vasaku jala kanna kohta ja asetatakse päkale. Keharaskus kantakse paremale jalale. Takti III osal astutakse vasaku jala päkal veel väike samm ette keharaskuse samaaegse ülekandmisega vasakule jalale. Takti IV osa kestel, seistes rahulikult päkale toetuval vasakul jalal, tuuakse parem jalg tagant järele ja viiakse pideva liikumisega uue sammu asteks ette. Järgmine samm (takt) algab hüpakuga vasakul jalal koos parema jala etteviimisega sammu astumiseks. Hüpleva polka liikumise juures toimub kerge vetrumine püsttelje suunas, mida sooritatakse nii põiast kui põlvest.

Märkus: Kohati (Põhja-Eestis) tantsitakse hüplevat polkat ka varvasseisus.

2. **Niks.** Esineb ainult tüdrukute tegevuses. Selleks asetatakse parem jalg vasaku jala kanna taha varvastele. Laskudes vasakust põlvest alla, painutatakse ülakeha ja langetatakse pea veidi ette. Seejärel sirutatakse ja asetatakse parem jalg vasaku juurde.
3. **Libliksamm.** Samm võib olla nii 2/4 kui 3/4 taktis.

Libliksamm 2/4 taktis on teisendatud kolmesammupolka paigal. Takti IVosal (eellöögil) vajutakse parema jala põlvest alla, samaaegselt libistatakse vasak jalg mööda põrandat sirutatud põlve ja põiaga ette veidi üles ning pööratakse parema jala päkal ligikaudu veerand ringi vasakule. Järgmise takti I osal asetatakse vasak jalg parema juurde päkale, kusjuures sirutatakse tugijalga põlvest ja keharaskus kantakse vasakule jalale. Seejuures toimub väike tõus veel vasaku jala põlvest. Takti II osal tehakse parema jala päkal paigalsamm. Samasugune paigalsamm tehakse ka takti

III osal vasaku jala päkal. Takti IV osal vajutakse tugijala põlvest alla, lükatakse parem jalg sirutatud põlve ja põiaga ette veidi üles ja sooritatakse samaaegselt vasaku jala päkal ligikaudu pooleringiline pööre paremale. Järgmise takti I osal asetatakse parem jalg vasaku jala kõrvale päkale. Edasine tegevus on analoogiline esimeses taktis toimunud tegevusele, kuid ainult jalgade vastupidise järjestusega.

Libliksamm 3/4 taktis on teisendatud valsisamm. Takti III osal (eellöögil) libistatakse vasak jalg mööda pörandat sirutatud põlve ja põiaga ette veidi üles, samaaegselt vajutakse parema jala põlvest alla ning pööratakse parema jala päkal ligikaudu veerand ringi vasakule. Järgmise takti I osal asetatakse vasak jalg parema kõrvale päkale, seejuures sirutatakse tugijalga põlvest ja kantakse keharaskus vasakule jalale, mispuhul toimub väike tõus veel vasaku jala põlvest. Takti II osal tehakse parema jala päkal paigalsamm. Takti III osal tehakse vasaku jalaga samasugune paigalsamm, vajudes seejuures vasaku jala põlvest veidi alla ja lükates samaaegselt parema jala sirutatud põlve ja põiaga veidi ette-üles. Üheaegselt pööratakse vasaku jala päkal ligikaudu pool ringi paremale. Järgmise takti I osal asetatakse parem jalg vasaku juurde päkale ja edasine tegevus on analoogiline esimeses taktis toimunud tegevusele, kuid ainult jalgade vastupidise järjestusega.

Tavaliselt kaasnevad pööretele libliksammudega veel ülakeha painutused. Kui sooritatakse pööre vasakule, siis painutatakse ka ülakeha veidi vasakule koos samaaegse peakallutusega vasakule. Kui pööre on paremale, siis on ka ülakehapainutus ja peakallutus paremale.

Esimeses taktis on pööre veerandringiline, kõigis järgnevais pooleringiline ja viimases taktis tavaliselt jälle veerandringiline.

Märkus: Sammu nimetus on rahvalik ja arvatavasti on see tingitud sellest, et pöörete juures kujutab kummagi jala liikumisjoon teataval määral liblika tiiba.

Osavõtjad: Vaba arv segapaare.

Algasend: Paarilised kodarjoonel kõrvuti.

Lähteasend: Paarilised asuvad ringjoonele järjestikku, mõlemad esipoolega vastupäeva. Tüdruk on poisi ees, käed puusal, poisil aga on käed vaheliti rinnal.

I tuuri A-osa (taktid 1-8). Paarilised liiguvad kaheksa hüpleva polka sammuga (sammu kirjeldus nr 1) mööda ringjoont vastupäeva. Liikumist

alustab poiss vasaku jalaga, tüdruk parema jalaga. Parema jala sammu juures pöörab tüdruk ülakeha vasakule ja vaatab üle vasaku õla poisi suunas, kuna vasaku jala sammu juures pöörab ta paremale ja vaatab taha üle parema õla. Poiss kallutab vasaku jala sammu puhul pea vasakule ja parema jala sammu puhul paremale ning püüab tüdrukule silma vaadata (joonis 219). Kaheksanda sammu kestel (takt 8) sooritab tüdruk pöörde päripäeva ja paarilised jäävad kodarjoonel rinnati. Seejärel ühendatakse sisemised käed pihkseongus, kuna välimised asetatakse puusale.

Joonis 219.

I tuuri B-osa (taktid 9-16). Alustades välimise jalaga, liiguvad paarilised ühe hüpleva polka sammuga, külg ees, mööda ringjoont vastupäeva. Seejuures tõstetakse ühendatud sisemised käed sirgelt kõrvale õlajoone kõrgusele (takt 9). Järgmise hüpleva polka sammuga, mida alustatakse sisemise jalaga, pöörduvad paarilised edasi liikudes teineteisega seljati (takt 10). Seejuures viiakse ühendatud käed sirgena alt ette õlajoone kõrgusele. Eelnenud kahe takti tegevust korratakse veel kolm korda (taktid 11-16). B-osa lõppedes jäävad paarilised kodarjoonel rinnati seisma, poiss seljaga ringi keskme poole. Ühendatud käed vallandatakse ja asetatakse puusale.

II tuuri A-osa (taktid 1-8). Esimese takti I poolel teeb poiss kummarduse ja tüdruk niksu (niksu kirjeldus samm nr 2), kuna takti II poolel sirutatakse. Seejärel tehakse vasaku jalaga alustades kolm rõhksammu paigal (takt 2 I, II ja III osa), tõstetakse parem käsi küünarliigesest kõverdatult ette umbes õlajoone kõrgusele, nimetissõrm sirutatakse üles, teised sõrmed aga kõverdatakse (joonis 137). Painutades ülakeha veidi ette-paremale, ähvardatakse kelmikalt teineteist parema käe nimetissõrmega kolm korda (takt 3 - I, II ja III osa). Järgmisel taktil ähvardatakse teineteist vasaku käe nimetissõrmega (takt 4). Sõrmega vibutamisel on vabakäsi puusal.

Joonis 137.

Eelnenud nelja takti (taktid 1-4) tegevust korratakse, kuid selle erinevusega, et nüüd sooritatakse rõhksammude asemel kolm ristiplaksu rinna kohal (takt 6 - I, II ja III osa).

II tuuri B-osa (taktid 9-16). Paarilised sooritavad üheksanda takti I osal käärhüppe, viies vasaku jala ette ja parema taha. Keharaskus jääb mõlemale jalale. Takti III ja IV osal toimub pöidadest ja põlvist kerge alla-

üles vetrumine. Järgmisel taktil sooritatakse samasugune käärhüpe parema jalaga ette. Seejärel sooritatakse neli kiiret käärhüpet, viies vahelduvalt ette vasaku ja parema jala. Käärhüpped tehakse 11. ja 12. takti I ja III osal.

Eelnenud nelja takti (taktid 9-12) tegevust korratakse (taktid 13-16), kuid selle erinevusega, et käärhüppeid alustatakse parema jala etteviimisega ja viimase käärhüppega tuuakse jalad kokku.

III tuuri A-osa (taktid 1-8). Paarilised sooritavad ees rinna kohal kaks ristiplaksu (takt 1 - I ja III osa). Nüüd asetatakse vasak käsi puusale ja ühendades paremad käed pihkseongus, tõstetakse need otsaesise kõrgusele. Kallutades pead veidi vasakule ja vaadates ühendatud käte alt teineteisele silma, pöörduakse paigal kolme hüpleva polka sammuga üks ring päripäeva (taktid 2-4). Pöördumist alustatakse parema jalaga.

Eelnenud nelja takti (taktid 1-4) tegevust korratakse (taktid 5-8), kuid nüüd ühendatakse vasakud käed, kallutatakse pea paremale ja, alustades parema jalaga, pöörduakse üks ring vastupäeva. A-osa lõppedes jäädakse kodarjoonel rinnati ja asetatakse vasak käsi puusale.

III tuuri B-osa (taktid 9-16). Paarilised sooritavad ees rinna kohal kaks ristiplaksu (takt 9 - I ja III osa). Seejärel võetakse parem-poolsüldvõte (joonis 12). Kallutades pea veidi vasakule ja vaadates teineteisele silma, pöörduakse paigal kolme hüpleva polka sammuga üks ring päripäeva (taktid 10-12). Pöördumist alustatakse parema jalaga.

Joonis 12.

Eelnenud nelja takti (taktid 9-12) tegevust korratakse (taktid 13-16), kuid nüüd võetakse vasak-poolsüldvõte ja, kallutades pea veidi paremale ning alustades parema jalaga, pöörduakse üks ring vastupäeva.

B-osa lõppedes jäädakse kodarjoonel rinnati ja asetatakse vasak käsi puusale. Paremad käed aga ühendatakse rinna kõrgusel pihkseongus.

IV tuuri A-osa (taktid 1-8). Alustades vasaku jalaga, sooritavad paarilised neli libliksammu paigal (sammu kirjeldus nr 3) (taktid 1-4). Seejärel vallandatakse käed ja asetatakse need puusale. Nüüd taganevad poisid kahe hüpleva polka sammuga ringi keskme poole, tüdrukud väljapoole (taktid 5-6). Taganemist alustavad mõlemad vasaku jalaga, pöördudes esimese sammuga veidi vasakule, teisega paremale.

Järgnevalt, alustades vasaku jalaga, tulevad paarilised kolme kõnni- ja ühe lõppsammuga teineteisele vastu (taktid 7-8), jäädes siis kodarjoonele kõrvuti. Tüdruk tõstab küünarliigesest kõverdatud parema käe oma parema õla kohale nii, et küünarnukk on alla suunatud. Poiss võtab sellest kinni tüdruku selja tagant tema õla kohale sirutatud parema käega. Tüdruku vasakust käest, mis on sirutatud poisi vasaku õla kohale, hoiab poiss kinni oma küünarliigesest kõverdatud vasaku käega (joonis 224).

Joonis 224.

IV tuuri B-osa (taktid 9-16).

Sooritatakse kaks kiikumissammu (taktid 9-10). Paarilised, astudes üheksanda takti I osal vasaku jalaga sammu ette, kannavad keharaskuse sellele, Takti III osal tõustakse vasaku jala päkalt varvasseisu. Seejuures sirutatakse

ülakeha ja tõstetakse parem jalg põlvest ja põiast sirutatult taha-üles (joonis 224). Järgneva takti I osal asetatakse parem jalg väikese sammu võrra vasakust tagapool maha ja kantakse keharaskus sellele. Takti III osal tõustakse parema jala päkalt varvasseisu. Samal ajal tõstetakse põlvest ja põiast sirutatud vasak jalg ette-üles. Seejärel, alustades vasaku jalaga, liiguvad paarilised kahe hüpleva polka sammuga (taktid 11-12) mööda ringjoont vastupäeva.

Eelnenud nelja takti (taktid 9-12) tegevust korratakse (taktid 13-16). B-osa lõppedes vallandatakse kiikumisvõtte ja paarilised jäävad kodarjoonel rinnati.

V tuur (taktid 1-16). Esimesel taktil lüüakse ees rinna kohal kaks ristiplaksu. Teisest taktist alates taganevad poisid kolme hüpleva polka sammuga ringi keskme poole, tüdrukud väljapoole (taktid 2-4). Taganemist alustatakse parema jalaga. Järgnevalt sooritatakse ees rinna kohal kaks ristiplaksu (takt 5) ja, alustades parema jalaga, paarilised vahetavad kolme pika hüpleva polka sammuga kohad (taktid 6-8). Teineteisest möödutakse vasakut kätt ning kolmanda polkasammu lõppemisel peab jõudma vastasolnud paarilise kohale (taktid 6-8). Kaheksanda takti lõppedes on poisid välimisel, tüdrukud sisemisel ringjoonel ja teineteisega seljati.

Nüüd lüüakse jälle kaks ristiplaksu (takt 9) ja sooritatakse seejuures sirge parema jalaga kaks kannalööki ees- paremal vastu maad ning

vaadatakse üle parema õla taha oma paarilise suunas (joonis 234). Seejärel, alustades parema jalaga, vahetavad paarilised

Joonis 234.

kolme pika hüpleva polka sammuga uuesti kohad (taktid 10-12). Seekord liigutakse selg ees, poisid ringi keskme poole, tüdrukud väljapoole. Teineteisest möödutakse paremat kätt. Lüüakse veel kord kaks ristiplaksu (takt 13) ja seejärel, alustades vasaku jalaga, tulevad paarilised kolme lühikese hüpleva polka sammuga teineteisele vastu (taktid 14-16), jäädes siis ringjoonele järjestikku. Tüdruk on poisi ees, mõlemad esipoolega vastupäeva. Tüdruk asetab käed puusale, poiss vaheliti rinnale.

VI tuuri A-osa (taktid 1-8). Sama, mis I tuuri A-osa.

VI tuuri E-osa (taktid 9-16). Sama, mis I tuuri B-osa.